

*Улинець Е.М., канд. техн. наук, (Державна інспекція техногенної безпеки)
О.В. Міллер, А.І. Харчук, Ю.Є. Шелюх, канд. техн. наук
(Львівський державний університет безпеки життєдіяльності)*

АНАЛІЗ ЯКОСТІ ДОТРИМАННЯ ЛІЦЕНЗІЙНИХ УМОВ ТА ХАРАКТЕРНИХ ЇХ ПОРУШЕНЬ У СФЕРІ РОБІТ І НАДАННЯ ПОСЛУГ ПРОТИПОЖЕЖНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

В статті проаналізовано стан дотримання ліцензійних умов та їх характерних порушень суб'єктами господарювання при виконанні робіт та наданні послуг протипожежного призначення, що мають місце в їхній діяльності, а також звернено увагу на недоліки в роботі територіальних органів ліцензування, які знижують якість робіт і послуг. Також, звернена увага на характерні помилки, які найчастіше допускаються проектними організаціями при розробленні проектно-кошторисної документації технічних засобів протипожежного захисту та вогнезахисного оброблення деяких об'єктів і наголошено на основних недоліках, що виявляються під час перевірок органів ліцензування.

Ключові слова: ліцензування, ліцензіати, суб'єкти господарювання, ліцензійні умови, порушення.

Постановка проблеми: З 16.11.2010 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності». Вищезазначеним Законом, серед іншого, внесено зміни до Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності», які стосуються тих видів господарської діяльності які підлягають ліцензуванню. Зміни торкнулися правового регулювання господарської діяльності протипожежного призначення – замість двох видів (проектування, монтаж, технічне обслуговування засобів протипожежного захисту та систем опалення, оцінка протипожежного стану об'єктів, а також проведення випробувань на пожежну небезпеку речовин, матеріалів, будівельних конструкцій, виробів і обладнання, та пожежної техніки, пожежно-технічного озброєння, продукції протипожежного; призначення на відповідність установленим вимогам) прийнято один - «надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення» (п. 28 нової редакції статті 9 Закону). Зазначений вид діяльності також передбачено статтею 11 Закону України «Про пожежну безпеку».

Ліцензування служить для запобігання можливим правопорушенням, об'єктивно протиправним діям і суспільним діям через об'єктивні причини, невідконтрольні людині, у тому числі при раптовій, несподіваній дії джерел підвищеної небезпеки.

Попередні дослідження показують, що окремі ліцензіати взагалі не виконують роботи, що ставить під сумнів можливість утримання цими ліцензіатами матеріально-технічної бази та спеціалістів, які необхідні для кваліфікованого надання послуг протипожежного призначення.

З огляду на це Державна інспекція техногенної безпеки та територіальні органи ліцензування повинні здійснювати ретельний контроль за дотриманням суб'єктами господарювання вимог ліцензійних умов.

Мета роботи. На підставі приведених статистичних даних провести аналіз якості дотримання ліцензійних умов та їх характерних порушень у сфері виконання робіт та надання послуг протипожежного призначення.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до статті 6 Закону України «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» для кожного виду господарської діяльності, що підлягає ліцензуванню (визначені у статті 9 цього Закону) органом ліцензування затверджуються ліцензійні умови - нормативно-правовий акт, положення якого встановлюють кваліфікаційні, організаційні, технологічні та інші вимоги для провадження певного виду господарської діяльності.

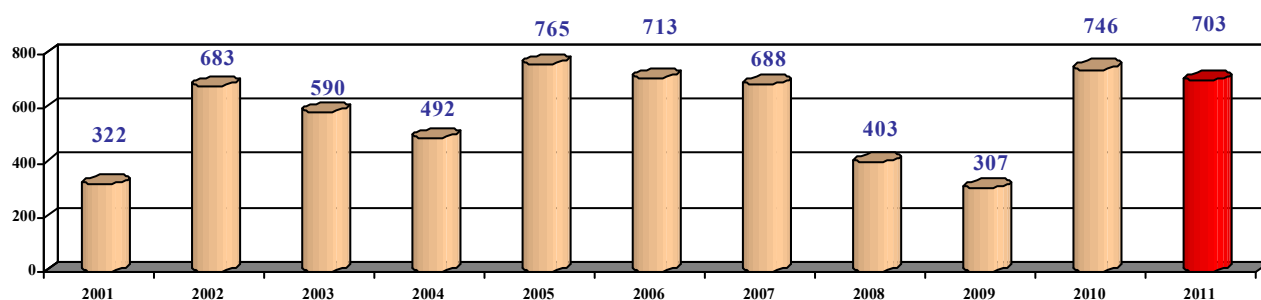
Крім того Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності» встановлено вимогу перегляду нормативно-правових актів міністерств та інших центральних органів виконавчої влади відповідно до вимог його положень.

У зв'язку із вищезазначеним МНС розроблено накази: від 29.09.2011 № 1037 «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення», та від 29.09.2011 № 1038 «Про затвердження Порядку контролю за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення», зареєстрованими в Міністерстві юстиції України 25.10.2011 за № 1227/19965 та № 1228/19966 відповідно.

Органом ліцензування господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення є Державна інспекція техногенної безпеки України.

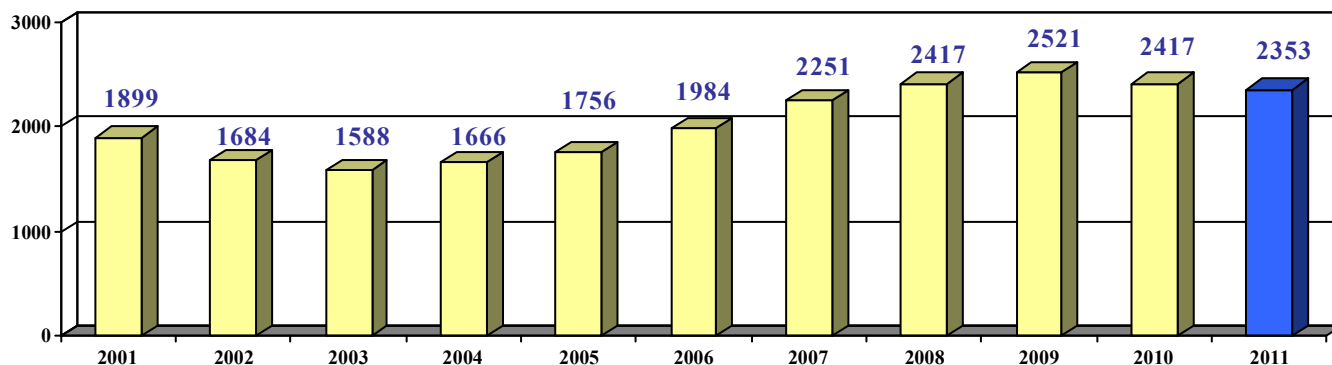
Протягом 2011 року органом ліцензування було видано 703 ліцензії, проти 746 в 2010 році.

Табл. 1. Кількість виданих ліцензій по роках

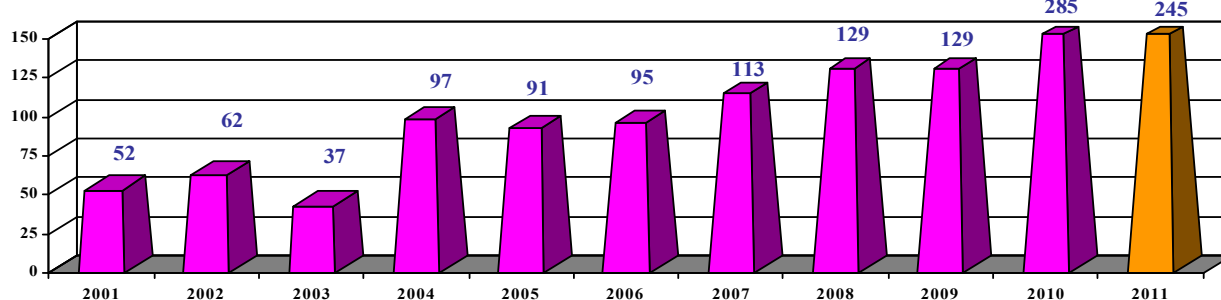
Станом на 01.01.2012 року кількість діючих ліцензій становить 2353 проти 2416 в 2010 році. В порівнянні з минулим роком їх кількість зменшилася на 63 ліцензії або на 2,6 %.

Табл. 2. Кількість діючих ліцензій по роках

Протягом 2011 року видано 1125 розпоряджень про усунення порушень (в 2010 році – 1433). У 136 випадках були виявлені порушення, які є підставою для анулювання ліцензії (в 2010 році – 189) та анульовано 245 ліцензій, в тому ж числі 129 за заявами самих ліцензіатів (в 2010 році – 285 та 115).

Табл. 3. Кільсть анульованих ліцензій

Розглянемо характерні помилки, які найчастіше допускаються проектними організаціями при розробленні проектно-кошторисної документації технічних засобів протипожежного захисту та вогнезахисної обробки на таких об'єктах як: офісні приміщення, магазини, приміщення громадського харчування, виробничі та складські приміщення, школи-інтернати, адміністративні приміщення, заклади відпочинку та оздоровлення.

Перелік характерних помилок наведений в контексті введення в дію ДБН В.2.5-56-2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту»:

- посилання на документи, що втратили чинність, а саме ДБН В.2.5-13-98* «Інженерне обладнання будинків і споруд. Пожежна автоматика будинків і споруд»;
- у проектно-кошторисній документації не у всіх випадках передбачається 10-ти відсотковий резерв шлейфів приймально-контрольного приладу та 10 відсотковий запас пожежних сповіщувачів (п. 6.2.22, ДБН В.2.5-56-2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту»);
- у проектно-кошторисній документації не передбачається живлення аварійного освітлення та евакуювання з межею вогнестійкості не менше 60 хв (п. 8.7.4 ДБН В.2.5-56-2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту»);
- у проектно-кошторисній документації допускаються помилки при виборі типу систем порошкового пожежогасіння (п. 11.5, табл. В2, Дод. В, ДБН В.2.5-56-2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту»);
- при проектуванні допускається встановлення приймально-контрольного приладу системи пожежної сигналізації в приміщеннях без природного та аварійного освітлення, телефонного зв'язку та у виробничих приміщеннях (п. 4.10 ДБН В.2.5-56-2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту»);
- при проектуванні технічних засобів протипожежного захисту приміщень громадського харчування з масовим перебуванням людей (більше 50 осіб) не у всіх випадках передбачається встановлення систем модульного порошкового пожежогасіння зон з кухонним обладнанням (п. 7.1.5 ДБН В.2.5-56-2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту»).

Порівнюючи роботу територіальних органів ліцензування за попередні роки можна відзначити позитивні зрушення в частині що стосується організації та якості проведення перевірок ліцензіатів. Із перевірених 2237 ліцензіатів у 1425 випадках виявлено 6209 порушень ліцензійних умов, що становить 63,7% від загальної кількості проведених перевірок (в 2010 році було виявлено 4876 порушень – 57%). Слід відмітити, що за цей період виявлено 2398 порушень невідповідності ліцензійним умовам виконаних ліцензіатами робіт протипожежного призначення та вжиті заходи щодо їх усунення.

Протягом минулого року Держтехногенбезпеки здійснено комплексні перевірки організації роботи в тому числі в напрямку ліцензування 6 територіальних підрозділів (ГУ Держтехногенбезпеки Запорізької, Житомирської, Рівненської, Харківської та Донецької областей, контрольна перевірка Дніпропетровської області), а також в лютому місяці поточного року перевірено діяльність ГУ Держтехногенбезпеки м. Київ. Практично у всіх підрозділах виявлено ряд недоліків у роботі.

Серед них слід відмітити такі:

- не в повному обсязі виконуються запропоновані заходи попередніх перевірок щодо усунення виявлених недоліків;
- не на належному рівні ведеться контроль за обліком та технічним обслуговуванням установок пожежної автоматики;
- відсутність наглядових справ ліцензіатів, матеріалів перевірок, повідомлень, що надходять від суб'єктів господарювання;
- здійснення формальних та неякісних перевірок суб'єктів господарювання. Не проводяться перевірки якості виконаних робіт безпосередньо на об'єктах;
- прийняття в експлуатацію робіт з вогнегасного обробки проводиться без протоколів випробувань відповідних лабораторій;

- приховуються факти повторних порушень ліцензіатом ліцензійних умов;
- не в повній мірі проводяться засідання територіальних комісій з питань ліцензування (відсутні протоколи засідань, відсутність підписів у протоколах членів комісії, не поновлено накази про створення відповідної комісії, результати перевірок ліцензіатів комісійно не розглядаються, а ліцензіатів не запрошують для обговорення порушень і визначення строку їх усунення).
- не проводиться аналіз та службові розслідування за фактами спрацювання або неспрацювання системи пожежної автоматики на об'єктах де сталися пожежі;
- в матеріалах перевірок пультових організацій не вказуються порушення щодо передачі сигналів «пожежа» до ГУ МНС, формування карток об'єктів і таке інше;
- не перевіряється стан укладання договорів про взаємодію між організаціями, які обслуговують пожежну автоматику та які здійснюють пожежний нагляд;
- трапляються випадки приймання в експлуатацію систем пожежної автоматики з використанням приймально-контрольних приладів охоронного призначення, які не забезпечують виконання функцій пожежної автоматики з використанням приймально-контрольних приладів охоронного призначення, які не забезпечують виконання функцій пожежної автоматики не мають відповідного сертифікату;
- при прийнятті в експлуатацію систем димовидалення та підпору повітря, як правило, участь у роботі комісії не бере організація, яка проводила монтаж технологічної системи, що не дає змоги провести якісну перевірку змонтованого ~~обладнання~~ ~~випорисання~~ пультового обладнання, яке не відповідає вимогам Правил з пожежного нагляду та встановлення не сертифікованих передавальних пристроїв;
- відсутність заходів контролю до ліцензіатів, що виконують роботи з технічного обслуговування первинних засобів пожежогасіння, а саме на обслуговування приймаються не сертифіковані вогнегасники, а також вогнегасники в яких закінчився технічний ресурс;
- не вживаються заходи адміністративного впливу за безліцензійну діяльність підприємств та організацій;
- факти формалізму при перевірці суб'єктів господарювання, тобто не проводяться перевірки якості виконаних робіт безпосередньо на об'єктах;
- не на належному рівні ведеться контроль за обліком та технічним обслуговуванням систем протипожежного захисту;
- трапляються випадки приймання в експлуатацію систем пожежної сигналізації з використанням приймально-контрольних приладів охоронного призначення, які не забезпечують виконання функцій пожежної автоматики та не мають відповідного сертифікату та використання пультового обладнання, яке не відповідає вимогам Правил з пожежного нагляду;
- не проводиться аналіз спрацювань або не спрацювань установок пожежної автоматики на об'єктах де виникли пожежі;

Висновок. Проведено аналіз додержання ліцензійних умов забезпечення у сфері робіт і наданні послуг протипожежного призначення. Виявлені порушення, які допускаються суб'єктами господарювання, а також недоліки в роботі територіальних органів ліцензування, свідчать про те, що слід переглянути та вдосконалити нормативну базу, яка регулює ліцензійні умови, та збільшити міру покарання суб'єктам господарювання за їх виконання і переоцінити відповідальність осіб, що контролюють діяльність ліцензіатів.

Список літератури:

1. **Про пожежну безпеку:** Закон України від 17 грудня 1993 року // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 5. – Ст. 21.
2. **Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо обмеження державного регулювання господарської діяльності:** Закон України від 19 жовтня 2010 року. Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 11. – Ст.69.

3. Про ліцензування певних видів господарської діяльності Закон України від 1 червня 2011 року// Відомості Верховної Ради України. – 2000. – N 36 Ст.299.

4. Про схвалення Концепції Державної цільової соціальної програми забезпечення пожежної безпеки на 2011-2015 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України № 2348-р від 29 грудня 2010 р.

5. Ліцензійні умови провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення. Наказ МНС України від 29 вересня 2011 року № 1037, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2011 року за № 1227/19965.

6. Порядок контролю за додержанням ліцензіатами ліцензійних умов провадження господарської діяльності з надання послуг і виконання робіт протипожежного призначення. Наказ МНС України від 29 вересня 2011 року № 1038, зареєстрований в Міністерстві юстиції України 25 жовтня 2011 року за № 1228/19966.

7. ДБН В.2.5-56-2010 «Інженерне обладнання будинків і споруд. Системи протипожежного захисту».

8. Матеріали семінар-наради з питань ліцензування та впровадження засобів протипожежного захисту у Кіровограді. Прес-служба Держтехногенбезпеки, 1-2 березня 2012 року.

Улинець Э.М., О. В. Миллер, А. И. Харчук, Ю. Е. Шелюх

АНАЛИЗ КАЧЕСТВА СОБЛЮДЕНИЯ ЛИЦЕНЗИОННЫХ УСЛОВИЙ И ХАРАКТЕРНЫХ ИХ НАРУШЕНИЙ В СФЕРЕ РАБОТ И ОКАЗАНИЯ УСЛУГ ПРОТИВОПОЖАРНОГО НАЗНАЧЕНИЯ

В статье проведен анализ выполнения лицензионных условий и их характерных нарушений субъектами хозяйствования при выполнении работ и предоставлении услуг противопожарного назначения, которые имеют место в их деятельности, а также обращено внимание на недостатки территориальных органов лицензирования, что снижает качество работ и услуг. Обращено внимание на ошибки, которые наиболее часто совершаются проектными организациями при разработке проектно-сметной документации технических средств, противопожарной защиты и огнезащитной обработки некоторых объектов. А также обращено внимание на основные недостатки, которые вскрываются во время проверок органов лицензирования.

Ключевые слова: лицензирование, лицензиат, лицензионные условия, субъекты хозяйствования, нарушения

E. Ulynets, O. Miller, A. Kharchuk, Yu. Shelyukh

ANALYSIS OF QUALITY COMPLIANCE WITH LICENSE REGULATIONS AND THEIR TYPICAL VIOLATIONS IN THE SPHERE OF FIRE-FIGHTING WORKS AND SERVICE

The article deals with the situation of compliance with license regulations and their typical violations by entities while carrying out and providing firefighting works and service. Attention is paid to drawbacks in work of territorial license authorities which reduce quality of works and services. Additional attention is devoted to typical mistakes committed by project entities while elaborating project budget documentation of technical facilities of fire protection and fireproof processing of some objects. Main drawbacks revealed during inspection of license authorities are highlighted.

Key words: licensing, licensee, entities, license regulations, violations

